

En predikan om himmelrikets juridik

Predikan av Stefan Albinsson i S:t Peters kyrka den 14 juli 2019

Fjärde söndagen efter trefaldighet: Att inte döma

Det är skrivet: Så sant jag lever, säger Herren, för mig skall alla knän böjas, och alla tungor skall prisas Gud. Alltså skall var och en av oss avlägga räkenskap inför Gud. Låt oss därför inte längre döma varandra. I stället skall ni se till att ni inte kommer någon broder att snava eller falla. I min tro på herren Jesus vet jag fullt och fast att ingenting är orent i sig självt, men den som betraktar det som orent, för honom är det orent.

(Romarbrevet 14:11–14)

”Att inte döma” är ju temat för gudstjänsten på fjärde söndagen efter trefaldighet. Ganska många av de teman som våra gudstjänster har under trefaldighetstiden – den långa kyrkoårsperioden mellan pingst och advent – har ett etiskt och praktiskt anslag.

Om några söndagar t.ex. är gudstjänsttemat ”Goda förvaltare”. En annan söndag längre fram i höst handlar det om vårt förhållande till pengar och ägodelar. Någon söndag handlar om hur vi beter oss mot våra medmänniskor; ytterligare någon söndag handlar om hur pass villiga vi är att förlåta. Någon söndag sätter fokus på våra nära relationer, och en annan på vårt ansvar i och för samhället. För att nu ta några exempel.

Det vore förstås självklart fint om *alla* människor på jorden vore goda förvaltare. Eller hade ett förlåtande sinnelag. Eller tog ansvar i samhället eller älskade sina medmänniskor

som sig själva. Men den etiska och praktiska undervisning som vi får oss till livs i kyrkan under trefaldighetstiden genom dessa gudstjänstteman och bibelns texter är inte (tror jag) allmänmänskliga levnadsregler, utan *instruktioner till församlingen*; dvs. till den gemenskap i världen som kallar sig Jesu lärjungar och efterföljare.

Trefaldighetstiden är ett slags lärjungaskola. Trefaldighetstidens undervisning är undervisning för den *kämpande kyrkan* – alltså den gemenskap som är eller vill vara Jesu lärjungar i världen.

Som sagt, det vore förstås både fint och önskvärt om *alla* människor i världen älskade sin nästa eller tog sitt ansvar för samhället, men trefaldighetstidens undervisning är i första hand ämnad för den kristna gemenskapen – Kristi kropp – församlingen – kyrkan – skaran av Jesu lärjungar, eller vad vi nu väljer att kalla oss. Och detta oavsett om alla andra människor också skulle älska sina medmänniskor eller inte.

Och det gäller även i allra högsta grad (tror jag) dagens tema: ”Att inte döma”.

Det kanske vore bra och önskvärt om alla människor och alla institutioner levde enligt parollen att inte döma och att hellre fria än fälla. Men uppmaningen – eller ska vi kanske hellre säga *livsprincipen* eller *livshållningen* – att inte döma är här och nu i första hand riktad till de kristna, oavsett om *andra* människor väljer att döma eller inte. Och det, i sin tur, handlar inte om att kristna skulle vara *duktigare* än andra människor, för utgångspunkten i trefaldighetstidens undervisande teman är inte ens kyrkan eller församlingen, utan *Guds rike* eller (som det kallas i Matteusevangeliet) *himmelriket*.

Visionen i Nya testamentet är att Guds rike, eller himmelriket, förr eller senare kommer att genomsyra allt och alla; men knappast genom att kyrkan skaffar sig en maktposition i samhället och så kan pådyvla sina bud och sin etik eller sina värderingar på de andra, utan genom att Jesu lärjungar – i såväl medgång som motgång, i såväl lugna tider som i tider av förföljelse – konsekvent låter sig formas av himmelriket i sina inbördes relationer och i sina attityder gentemot andra.

I praktiken är det förstås inte någon skillnad på när det är just *kristna* som väljer att tänka gott om andra och inte låta lusten att döma och bedöma ta överhanden, eller när det är *andra* människor som inte är kristna, som väljer ett sådant öppet och accepterande förhållningssätt gentemot sina medmänniskor. Resultatet blir ju ett och detsamma, nämligen att någon får vara fri från dom och fördömelse, vilket i sin tur innebär att en gnutta himmelrike manifesteras i världen. Guds rike är tack och lov inte begränsat till kyrkan. Men däremot kanske vi kan säga att det finns *synnerliga skäl* som gör att just *de krist-*

na inte ska döma; och det är skäl som vi som kristna inte kan pådyvla några *andra* t.ex. genom att hävda att det här är en allmän lag som alla ska följa och rätta sig efter.

Och dessa synnerliga skäl kan vi kanske för enkelhetens och åskådliggörandets skull just nu koka ner till två skäl:

Det *ena* synnerliga skälet till varför just *de kristna* ska välja ett annat förhållningssätt än kritik och att döma ut andra tänker jag är just det som var förra söndagens gudstjänsttema: "Förlorad och återfunnen".

När vi som är kristna väljer (för det är ju alltid ett val) i Jesu namn att hellre fria än fälla, är det inte för att vi skulle vara *bättre* än andra eller att vi skulle vara moraliskt överlägsna andra människor. Det får istället helt enkelt vara vårt sätt att – genom vår inställning och handling – berätta om vad vi själva har varit med om: att vi har mött någon som valde att fria oss hellre än att döma oss.

När vi i Jesu namn hellre friar än fäller någon, är det vårt sätt att berätta eller gestalta detta att någon ansåg sig det vara värt att söka reda på oss i *vår* vilshenhet och ta upp oss i sin famn – den himmelska famn som är en enda stor förunderlig nåd.

När de kristna väljer att inte döma är det inte för att lyfta fram vår egen förträfflighet och godhet, utan ett vittnesbörd om vad vi själva har fått erfara av Gud: den förunderliga och ofattbara nåden som ingen av oss har gjort sig förtjänt av, men ändå har fått ta emot, och ständigt och om och om igen får ta emot – som en gåva av Levande Gud.

Det *andra* synnerliga skälet är egentligen bara en variant på det förra skälet, men nu uttryckt som ett *hopp*. Paulus var inne på det i dagens epistel: "Var och en av oss ska avlägga räkenskap inför Gud." Med andra ord: det andra synnerliga skälet är att vi som kristna lever med historiens slutpunkt för ögonen – räkenskapens dag, då allt som har varit och gjorts i alla tider ska räknas ihop och summan ska bli *Kristus*.

Och återigen: Vi får göra det som ett *vittnesbörd*; en bekännelse till och ett vittnesbörd om det gudomliga och slutgiltiga domslut som vi hoppas på och ser fram emot: Den stora upprättelsen.

Och denna vår tro på den stora och slutgiltiga upprättande domen får vi leva ut i vårt förhållningssätt till andra redan här i tiden; att vi redan här och nu förhåller oss till oss själva och till andra som att vi faktiskt *tror* att när allt räknas samman på räkenskapens dag kommer slutsumman faktiskt att bli just *Kristus* – den Kristus som säger i evangeliet (Johannesevangeliet 8:1–11): "Gå nu, och synda inte mer."

Men (och det är här är ett ganska så stort och kraftigt *men*) den kristna principen att inte döma *är* inte, *kan* inte och *får* inte vara en absolut princip. Den gäller inte utan undantag. Det finns tillfällen då det finns *all anledning* att vara nog så klar och tydlig i sitt fördomande. Det finns tyvärr så många exempel – inte minst i den kristna historien – där budet att inte döma har använts som ett orättfärdigt maktmedel; som ett rent förtryck och har upprätthållit förtryckande system.

Att döma och sätta dit någon bara för att *sätta dit*, eller för att ”nu ska hen minsann få smaka på sin egen medicin”, eller för att hämnden är ljuv; sådant tror jag går ganska så fetbort från kristen etik. Men likväl kan det ändå finnas skäl och tillfällen då både enskilda kristna och vi kristna i gemenskap – alltså vi som församling eller kyrka – kan behöva vara mycket tydlig och skarp i vår dom och i vår kritik.

Jag sa här tidigare att i centrum eller som utgångspunkt för den praktiska och etiska undervisningen i trefaldighetstiden, står *himmelriket*. Och gång på gång läser vi i evangelierna att den som Gud räknar som störst i himlen är den som i världen annars räknas som den minsta – alltså den svagaste, den mest värnlösa – alltså sådana människor som i dagens gammaltestamentliga läsning (Sakarja 7:8–10) exemplifierades med ”änkan och den faderlöse, invandraren och den fattige”.

Så på frågan om och när och hur vi ska döma eller inte, är svaret om och när och hur de små, de värnlösa, de skyddslösa, de undanskuffade ges den värdighet de enligt Jesus har i Guds ögon – den värdighet de enligt Jesus har i *himmelriket*.

Och här tänker jag att vi skulle kunna ta hjälp av dagens episteltext från Romarbrevet. Så här skrev ju aposteln Paulus till de kristna i Rom:

Det är skrivet: *Så sant jag lever, säger Herren, för mig skall alla knän böjas, och alla tungor skall prisa Gud. Alltså skall var och en av oss avlägga räkenskap inför Gud. Låt oss därför inte längre döma varandra. I stället skall ni se till att ni inte kommer någon broder att snava eller falla. I min tro på herren Jesus vet jag fullt och fast att ingenting är orent i sig självt, men den som betraktar det som orent, för honom är det orent.*

Jesusrörelsen nådde antagligen Rom antingen genom judiska Jesustroende missionärer som sökt upp stadens synagogor för att där predika om Jesus, eller genom judiska Jesustroende som mer eller mindre frivilligt hade flyttat till Rom och bosatt sig där. Det kan ju ha varit handelsresande, men det kan också ha varit människor som förts till Rom som slavar. Och Jesustron i Rom var från början troligtvis en helt inomjudisk angelägenhet som fanns och verkade inom den judiska kolonin i Rom.

Men någon gång i slutet av 40-talet eller början av 50-talet e.Kr. fördrev kejsaren alla judar från Rom. Och självklart fördrevs då även de judar som var Jesustroende. Först flera år senare fick judarna återvända till Rom.

Men under den tidsperiod då inga judar fick befinna sig i stan, hade en del icke-judar (eller med Nya testamentets språkbruk: "hedningar") där börjat anamma tron på Jesus. Kanske berodde även det på inflyttning, genom att icke-judar som hade mött Jesus-tron på olika håll i imperiet och som hade flyttat eller förts till Rom, hade tagit med sig sin nyfunna Jesus-tro dit.

Kanske – eller ganska så troligt – hade dessa icke-judiska Jesustroende varit sådana som i Nya testamentet ibland kallas "gudfruktiga". Med gudfruktig menas i det här specifika sammanhanget en icke-jude som trodde på Israels Gud, bad till denne Gud, och kanske rentav skickade offergåvor till templet i Jerusalem, men som inte hade tagit det slutgiltiga steget att helt konvertera, eftersom en konversion krävde att man (om man var man), lät sig omskäras. Och det är en mycket smärtsam sak, så det är inte undra på att många tve-kade inför ett sådant ingrepp.

Men så hade kanske dessa, som i Nya testamentet kallas gudfruktiga, nåtts av aposteln Paulus nytolkning av budskapet om Jesus, som i korta drag gick ut på att det nu var möjligt för en icke-jude att bli fullvärdig medlem i Guds förbund med Abrahams barn – utan att låta omskära sig. Tack vare Jesus Kristus.

Alltså: Under den tidsperiod då judarna var förbjudna att vistas i Rom hade det alltså bildats grupper med *icke-judiska*, o-omskurna Jesustroende i stan. Så nu, under några år, var Jesusrörelsen i Rom, till skillnad från tidigare, alltså en *icke-judisk* rörelse.

Så, efter några år, fick då judarna återvända till stan, och däribland återvände även en del Jesustroende judar.

Och snacka om att det blev en krock! Den romerska Jesusrörelsen hade ju från början varit något som så att säga fanns *inom synagogan*. För den första generationen Jesustroende i Rom hade det varit självklart att hålla på omskärelsen, sabbatsbudet, kosher-lagarna (alltså de judiska dietlagarna) och annat som hör den judiska religionen till. Det enda som särskilde dessa Jesustroende från de andra judarna i stan var ju att de trodde och bekände att Jesus från Nasaret är den Messias Gud hade lovat Israel.

Men så, under judarnas bortavaro från staden, hade det i Rom alltså växt fram ett *annat* sätt att vara Jesustroende på. Och för dessa grupper av icke-judiska Jesustroende var det inte alls självklart att låta omskära sina gossebarn, eller att hålla

kosherlagarna. Och att hålla *sabbat* i någon större utsträckning var knappt att tänka på för icke-judiska Jesustroende, eftersom det endast var judar som hade rätt enligt romersk lag att hålla en dag i veckan arbetsfri.

Så snacka om krock när de ursprungliga Jesus-troende (som alltså var judar och utövade sin tro på Jesus i enlighet med judisk lag och sedvänja) kommer tillbaka till Rom och där möter en massa *andra* som *också* hävdar att de är Jesus-troende, men som inte utövar denna tro i enlighet med det ursprungliga sättet.

Klart det blev konflikt. Klart det blev kritik. Från båda håll!

De *icke-judiska* Jesustroende ansåg sig vara de sant fria i Kristus eftersom de ju menade sig kunna tillhöra Guds förbund utan omskärelsen och allt som följde med den.

Å andra sidan kunde de *judiska* Jesustroende *också* hävda att de var de sant fria. De tillhörde ju det folk som Gud befriat från slaveriet i Egypten, och omskärelsen och lagen var ju Guds gåvor till dem; givna för att hjälpa dem att alltid hålla denna befrielse levande i minnet.

Och det verkar som att båda grupperna fördömde varandra; ansåg att de andra inte var riktiga kristna, och att dessa förvanskade evangeliet. Och Paulus verkar mest sucka över alltihop och försöker få dem att förstå att de är lika sant kristna, *båda* grupper; att det bara var två varianter av samma tro: En judisk variant och en icke-judisk variant och det finns ingen anledning vare sig för den ena eller andra gruppen att förhäva sig över den andra. ”Låt oss inte längre döma varandra,” skriver Paulus till båda dessa grupperingar i ett försök att mäkla fred.

Men så finns det en tredje grupp, och det är *den* gruppen Paulus nu sätter i centrum. I sitt brev till de kristna i Rom kallar han den gruppen för ”de svaga” eller ”de svaga i tron”.

Av allt att döma verkar detta ha varit några av de *judiska* Jesustroende, alltså de som var vana vid att hålla kosherlagarna. Men så hade de här som Paulus kallar ”de svaga i tron” sett hur några av de *icke-judiska* Jesustroende gladeligen hade stoppat i sig både det ena och det andra, och kanske (men då får vi läsa lite mellan raderna) även hört dessa icke-judiska Jesustroende hävda att så *ska* en Jesustroende kunna göra, för annars är hen inte en fri kristen på riktigt.

Och då hade dessa, som Paulus i Romarbrevet kallar ”de svaga i tron”, *själva* ätit av det som inte var kosher. Men gjort det utan större tro och övertygelser, och därför fått fruktansvärt dåligt samvete. Kanske så dåligt samvete att de hade börjat tvivla på att de

längre hade del i förbundet med Gud. Ja kanske så dåligt samvete att de hade hamnat i *förtvivlan*.

Det här är nog den troligaste förklaringen till vilka Paulus kallar ”de svaga” i Romarbrevet, även om det även finns andra teorier. Men *poängen* är att dessa så kallade ”svaga i tron” själva hade hamnat i den form av fördömelse som kanske är den absolut svåraste; den som det kanske är absolut svårast att komma ut ur – nämligen *självfördömsen*; självföraktet.

Men denna självfördömelse, detta självförakt, som dessa så kallade ”svaga i tron” hade hamnat i, berodde på de icke-judiska Jesustroendes klumpighet. De svagas självfördömelse hade föranletts av de starkas brist på lyhördhet och ödmjukhet.

Bibelsammanhanget som dagens epistel är hämtat ur tar oss alltså tillbaka till steget *före* frågan om vi ska döma eller inte. Alltså: Finns det sådant i vårt beteende och våra attityder som *leder* till att människor gör saker som är klandervärda, eller som gör saker som får dem att fördöma eller förakta sig själva? Alltså: finns det sådant som vi gör – eller sådant som vi underlåter oss att göra – som leder till att människor förleds in i *förtvivlan*? Och när så sker – är vi då beredda att finnas kvar hos dem och ställa till rätta?

Eller om vi vänder på det hela, så kanske vi kan ta med oss denna fråga in i den vecka som ligger framför oss var och en:

Hur kan *jag* som kristen individ (eller för all del, hur kan vi som kristen gemenskap) leva tron så att andra inte hamnar i *självfördömsens* garn?

Paulus kan kanske genom vad han skrev till de kristna i Rom för två tusen år sedan hjälpa oss att ställa den frågan, men nu är det upp till oss att söka svaret i vår egen tid och i våra egna sammanhang – det svar som vi väl som Jesu lärjungar ju egentligen ständigt söker och ber om i den bön om *himmelrikets förverkligande* som Jesus lärde sina lärjungar att be:

Vår Fader, du som är i *himlen*.

Låt *ditt rike* komma.

Låt din vilja ske på jorden så som i *himlen*.

Amen.